نگاه

مقیاس عملیاتی در صنعت طیور ایران

حسن مهربانی‌یگانه*

● **مقدمه:** این روزها گروه‌های متعددی که به نحوی با صنعت طیور مرتبط هستند، در فضای مجازی تشکیل شده است. افراد مختلف و عموما تولیدکنندگان به بحث درباره راهکارهایی برای حل مشکلات صنعت می‌پردازند. عمده اطلاعات تولیدکنندگان منحصر به تجربه ایشان در مزارع پرورشی مختلف در صنعت است. از اینکه اساسا این صنعت در دنیا و به‌ویژه در کشورهای پیشرفته چگونه است، چرا به اینجا که هستیم رسیده‌ایم، سازوکارهای ساختار، بازار، تولید و... چگونه است، اطلاعی ندارند. بنگاه‌های اقتصادی ایران در صنایع مختلف به دلیل کوچ‌بودن از صرفه مقیاس برخوردار نبوده؛ بنابراین بازده مناسبی ندارند. به همین دلیل است که هیچ‌گاه نمی‌توانند از مزیت‌های رقابتی برخوردار باشند. انتظار می‌رود که بازارهای برق و آب و گاز و مخابرات که در انحصار دولت هستند، با بهره‌گیری از صرفه مقیاس، بازده بهتری داشته باشند؛ ولی حاکمیت اقتصاد دولتی، لختی و ناکارآمدی چنین اقتصادی، تولید محصولات این صنایع را هم غیراقتصادی کرده است. در دنیای پیشرفته همه این خدمات و بازارها را به بخش خصوصی سپرده‌اند و رقابت بین شرکت‌های تولیدکننده برق، آب، گاز و مخابرات، برونده این شرکت‌ها را به‌شدت رقابتی کرده است. درصورتی‌که صرفه مقیاس در صنایع بزرگ و در کشورهای پیشرفته را بررسی کنیم، می‌بینیم که به این صنایع به‌سادگی نمی‌توان ورود کرد؛ اما در ایران، به‌سادگی می‌توان به آنها ورود کرد.

تولید و بازار مرغ و تخم‌مرغ:

صنعت طیور ایران که قبل از انقلاب هیچ حرفی، چه از نظر میزان تولید و چه از نظر ساختار تولید برای گفتن نداشت، یکباره بعد از انقلاب عمدتا حول محور اشتغال سریعا گسترش یافت. رشد بی‌رویه و قارچ‌گونه مزارع گوشتی، تخم‌گذار و مادر در اطراف و اکناف کشور، به‌ویژه در حاشیه دریای خزر، تولید مرغ ایران را امروز به حدود ۱۱ برابر و تخم‌مرغ را به حدود هفت برابر اوایل انقلاب رسانده است. مصرف سرانه مرغ به بیش از پنج برابر و تخم‌مرغ حدود چهار برابرِ اول انقلاب رسیده است. امروز بیش از ۲۰ هزار مرغداری گوشتی با مجوز و بدون‌مجوز، حدود هزارو ۶۰۰ مرغداری تخم‌گذار و قریب ۵۰۰ مزرعه مادر به تولید مرغ و تخم‌مرغ و جوجه گوشتی می‌پردازند. محاسبه شاخص تولید مرغ در ایران و مقایسه آن با ترکیه نشان می‌دهد که راندمان تولید ایران به‌طور متوسط حدود ۲۵ تا ۳۵ درصد کمتر از ترکیه است. بنابراین مرغدار مرغ ایرانی قادر نخواهد بود وارد بازارهای منطقه‌ای شود. در دهه ۶۰ که مصادف با دوران جنگ و شرایط کوپنی بود، عده‌ای به اشکال مختلف سودهای هنگفتی نصیبشان شد و همین امر موجبات تأسیس مزارع کوچک و تولید روزافزون را فراهم آورد، بدون اینکه کسی بداند به چه بازار و به چه ساختاری وارد می‌شود. در نتیجه کشور هم که سال‌هاست با مشکل اشتغال روبه‌رو است، فرصت را غنیمت شمرد. چه بهتر که عده‌ای، مرغ، تخم‌مرغ و جوجه تولید کرده و جوانانی را به سر کار ببرند. این امر در دهه ۷۰ و ۸۰ ادامه داشت تا اینکه رشد بی‌رویه مزارع موجب تولید بیش از نیاز کشور شد، ساختار خرده‌مالکی جا افتاد و بازار رقابت کامل شکل گرفت. با مشکلات اقتصادی روزافزون به‌جامانده از جنگ و تحریم به‌علاوه ناتوانی دست‌اندرکاران از ارائه راه‌حل‌های معقول، یکی از معدود اقتصادهای تورمی جهان شکل گرفت و روزبه‌روز قدرت خرید مردم کاهش یافت. در دوران مدیریت دولت‌های نهم و دهم، پول نفت صرف مخارج روزمره و به‌راه‌انداختن کاروان‌های شادمانی شد و سرمایه‌گذاری اساسی برای برون‌رفت از معضلات اقتصادی صورت نگرفت. هرچه خیرخواهان تذکر دادند و اقتصاددانان و سیاسیون دلسوز نوشتند، افاقه‌ای نکرد. صنایع کشور در کل و صنعت طیور ایران به‌ویژه در مقیاس کوچک عمل می‌کنند. بهره‌وری پایین، کیفیت نامقبول و ناتوانی در صادرات، همه‌وهمه محصولات عملیات در چنین مقیاسی است. اساسی‌ترین راه برون‌رفت از مشکلاتی که صنعت طیور را احاطه کرده، خروج از ساختار خرده‌مالکی و بازار رقابت کامل است. تولیدکنندگان و دولت باید بپذیرند که راهی غیر از این نداریم. شعارهای سطحی و خواسته‌های بلاوجه، چه از طرف تولیدکنندگان و چه از طرف دولتیان در اینکه ید بیضایی از آستین برون آید و معجزه‌ای شود، راه به جایی نخواهد برد. مولوی داستانی در قالب غزلی در دیوان شمس نقل می‌کند، به این مضمون که یک خارپشت (جوجه‌تیغی) دم ماری را به دهن گرفت و خودش را گرد کرد. مار هم مرتبا خودش را به خارپشت می‌کوفت و با این کار تن خویش را سوراخ‌سوراخ می‌کرد. به نظر من جوجه‌تیغی ما هم مقیاس صنعت است که دائما خودمان را به در و دیوار می‌زنیم؛ ولی راه‌حلی نمی‌یابیم. بی‌تدبیر و سیاست عمل می‌کنیم. نتیجه‌اش هم این شده که روزبه‌روز اوضاع را بدتر می‌کنیم! واقعیت این است که مردم عادی، صبر ندارند و راه‌حل‌های کوتاه‌مدت می‌خواهند؛ اما مشکلات اقتصاد ایران در کل و صنعت و بخش کشاورزی را یک‌شبه نمی‌توان حل کرد. اگر سیاست‌های درستی به کار ببندیم، دائما تدبیر کنیم و خودمان را اصلاح کنیم، شاید نوری در انتهای تونل دیده شود!

*استاد دانشگاه تهران

بررسی میزان خروج ارز مسافرتی در طول ۱۰ سال

احمدی‌نژاد با کدام منطق اجازه خروج ۵۲ میلیارد دلار را داد

ارمغان جوادنیا: گزارش تحلیلی مستند به آمارهای بانک مرکزی که از سوی دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه اتاق مشهد منتشر شده است، نشان می‌دهد؛ از سال ۸۴ تا ۹۴، ۹۹میلیاردو ۹۸۹ میلیون دلار ارز بابت خالص خدمات از کشور خارج شد. از این میزان ۵۵ میلیارد دلار خالص در بخش مسافرت‌های شخصی و حدود ۱۰ میلیارد دلار خالص در بخش مسافرت تجاری هزینه شده است. گزارش‌های بانک مرکزی همچنین نشان می‌دهد؛ در سال‌های ۸۴ تا ۹۱، در بخش مسافرت تجاری حدود شش‌میلیاردو ۸۵۰ میلیون دلار و در بخش مسافرت‌های شخصی حدود ۳۶میلیاردو۳۰۰ میلیون دلار ارز از کشور خارج شده است. در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ اما حدود دومیلیاردو ۴۰۰ میلیون دلار در بخش مسافرت‌های تجاری و حدود ۱۳میلیاردو ۱۶۰ میلیون دلار در بخش مسافرت‌های شخصی ارز از کشور خارج شد.

این آمارها نشان می‌دهد در دولت‌های نهم و دهم ارز بیشتری از کشور چه در بخش مسافرت‌های شخصی و چه در بخش مسافرت‌های تجاری خارج شده است.

این میزان ارز در حالی از کشور خارج شده است که بنا بر گفته‌های برخی از کارشناسان در این سال‌ها با محدودیت منابع ارزی روبه‌رو بودیم و به جای اینکه این ارزها را صرف توسعه و آبادانی کشور کنیم، منابع کشور را سوزاندیم. برخی دیگر از کارشناسان معتقدند منابع کشور را به‌ازای دستاوردهای هیچ از دست دادیم؛ منابعی که دیگر تکرارناشدنی است. کارشناسان دیگر نیز تأکید دارند که در هشت سال فعالیت دولت‌های نهم و دهم حدود ۲۰۰ میلیارد دلار ارز برای خدمات مسافرتی، حواله‌های غیرواردراتی، تبدیل ریال به دلار برای انتقال دارایی‌ها به خارج از کشور یا خرید ملک از کشور خارج شد؛ ارزی که مابازای کالایی نداشت.

رونق کشورهای دیگر

محمد بحرینیان صنعتگر و پژوهشگر توسعه با انتقاد از خروج این میزان ارز از کشور به «شرق» گفته است؛ این میزان ارز در حالی از کشور خارج شده که در آن سال‌ها با محدودیت منابع ارزی روبه‌رو بودیم و تنها این مبلغ نبوده زیرا عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی نکته مهم دیگری را شفاف کرده که پول بلیت ایرانی‌ها در سال برای سفرهای خارج از کشور چهار تا پنج میلیارد دلار است و این مبلغ احتمالا به مبالغ ذکرشده باید اضافه شود. اما به جای اینکه منابع ارزی کشور را نگه داریم، آن را سوزاندیم. نفت را فروختیم و منابع مهم کشور را به جای اینکه به سمت توسعه کشور ببریم، صرف کالاهای مصرفی کردیم. این به آن معناست که از منابع ارزی خود برای مسافرت‌های شخصی استفاده کردیم و به جای توسعه و آبادانی ایران، کشورهای دیگر را رونق دادیم و به عبارتی خانه‌خراب‌کن خود و دنیاآبادکن دیگران شده‌ایم. او این را هم توضیح داد؛ این اتفاق به نحو حیرت‌انگیز و کاملا سؤال‌برانگیز و تعجب‌آوری در شرایطی رخ داده است که کشور در تهاجم نرم تحریم‌های اقتصادی قرار داشته و مقابله‌کنندگان این محدودیت‌های ظالمانه هر روز چنگ و دندان خود را بیشتر عیان کرده‌اند و این رویه به‌هیچ‌وجه با اقتصاد مقاومتی همخوانی و با هیچ منطق عقلانی سازگاری ندارد. هم‌اکنون هم در تراز صادرات کالایی واقعی غیرنفتی و هم در تراز خدمات کسری داریم. این نحوه عمل تصمیم‌گیران اقتصادی کشور نشان از نبود برنامه، تحلیل، افق دید بلندمدت، گرفتارشدن در دام روزمرگی و اولویت‌یافتن خرید محبوبیت دارد.

منابع خود را به‌ازای هیچ از دست دادیم

لطفعلی بخشی، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه نیز دراین‌باره به «شرق» گفته است؛ میزان ارزی که در این سال‌ها از کشور خارج شده، اعداد بسیار درشتی است اما حقیقی است. در ایران اولا به دلیل محدودیت‌هایی که در زندگی‌های شخصی وجود دارد عده زیادی برای تفریحات به کشورهای خارجی مسافرت می‌کنند. دوما اینکه به دلیل نرخ تورم بالا در ایران، قیمت سفرهای خارجی از قیمت سفرهای داخلی ارزان‌تر تمام می‌شود. وقتی نرخ دلار در دولت احمدی‌نژاد هزار تومان بود، هزینه مسافرت‌های خارجی حتی از کیش هم ارزان‌تر درآمد. برای مسافرت‌های تجاری نیز به دلیل رابطه تجاری با جهان طبیعتا رفت‌وآمدها ضروری می‌شود.

او اضافه کرد؛ این عدد به‌تنهایی در مقایسه با درآمدهای ارزی کشور عدد درشتی است که معمولا از محل نفت و گاز است و این میزان هزینه در این بخش بسیار دردناک است. این در حالی است که دولت عوارض خروج از کشور را افزایش داده است. در واقع چون برخی از گروه‌ها به دلیل پایین‌بودن قیمت دلار و ناکارآبودن سیستم مالیاتی، مالیات حقه را نمی‌پردازند، دولت تلاش می‌کند از مسیر دیگری اقدام کند که عکس‌العمل‌های گسترده‌ای در کشور داشته است. اگر دولت اعلام می‌کرد پولی که می‌خواهد به عنوان عوارض خروج از کشور بگیرد دقیقا در کجا مصرف می‌شود، شاید از زهر مطلب کاسته می‌شد. به گفته بخشی؛ این پول‌ها می‌توانست صرف زیربناهای کشور و سرمایه‌گذاری‌های تولیدی شود و در داخل کشور اشتغال زیادی ایجاد کند و صادرات را رونق دهد اما این اتفاق نیفتاد. بنابراین ما منابع خود را به‌ازای دستاوردهای هیچ از دست دادیم. منابع ما منابع ذی‌قیمتی هستند. این منابع تکرارناشدنی است. نفت و گاز دیگر تکرار نمی‌شود. این منابع را می‌فروشیم در حالی که دیگر جایگزینی ندارند. ضمن اینکه این منابع از محل درآمد نیست؛ از محل سرمایه است و بخش دردناک‌تر این قضیه است که باید فکری برای آن کرد.

> **لطفعلی بخشی:**
> **در ایران اولا به دلیل محدودیت‌هایی که در زندگی‌های شخصی وجود دارد عده زیادی برای تفریحات به کشورهای خارجی مسافرت می‌کنند. دوما به دلیل نرخ تورم بالا در ایران، قیمت سفرهای خارجی از قیمت سفرهای داخلی ارزان‌تر تمام می‌شود. وقتی نرخ دلار در دولت احمدی‌نژاد هزار تومان بود، هزینه مسافرت‌های خارجی حتی از کیش هم ارزان‌تر درآمد**

عکس: GettyImages

سال	مسافرت تجاری	مسافرت شخصی	خروج ارز خالص کل خدمات
۱۳۸۰	–	–	۴۹۵
۱۳۸۱	–	–	۳۵۰۳
۱۳۸۲	–	–	۴۵۳۵
۱۳۸۳	۵۷۳	۲۴۹۰	۵۷۰۱
۱۳۸۴	۵۰۳	۲۴۳۰	۵۸۴۱
۱۳۸۵	۶۳۴	۲۸۳۴	۶۲۱۲
۱۳۸۶	۹۱۵	۴۲۱۸	۸۴۲۹
۱۳۸۷	۱۰۰۲	۴۸۲۷	۹۹۷۴
۱۳۸۸	۸۰۹	۴۹۴۱	۹۵۸۸
۱۳۸۹	۱۰۰۲	۶۲۱۶	۱۰۰۴۰
۱۳۹۰	۱۰۹۱	۶۳۳۶	۹۷۷۱
۱۳۹۱	۸۹۳	۴۵۸۷	۷۳۰۶
۱۳۹۲	۹۱۶	۴۹۸۳	۷۱۳۷
۱۳۹۳	۸۳۰	۴۶۲۰	۶۹۸۵
۱۳۹۴	۶۵۷	۳۵۶۴	۴۴۷۲
جمع	۹۸۲۵	۵۲۰۴۶	۹۹۹۸۹

نقش سیاست‌های ارزی در خروج ارز

میثم رادپور مدرس دانشگاه و کارشناس ارز در گفت‌وگو با «شرق» درباره واکاوی دلایل خروج این میزان ارز توضیح می‌دهد؛ یک علت به سیاست‌های ارزی برمی‌گردد. سیاست ارزی ما به گونه‌ای است که باعث می‌شود در دوره‌هایی که ارز ثابت است، خیلی از کالاها و خدمات جذاب شوند. یکی از این کالاها مسافرت خارجی است. وقتی در دوره نسبتا بلندمدتی که نرخ ارز کم‌وبیش ثابت است، مسافرت خارجی هم مانند کالاهای خارجی (واردات) جذاب می‌شود، استفاده از خدمات خارجی مثل مسافرت شخصی و حتی تجاری هم جذاب می‌شود. قسمت مهم این داستان به سیاست‌های ارزی برمی‌گردد. شاید گفته شود چرا خیلی از مسافرت‌ها در داخل اتفاق نمی‌افتد اما باید قبول کرد برخی مواقع رفتن به مسافرت خارجی برای افراد صرفه اقتصادی بیشتری دارد. این عدد به نسبت عدد بزرگی است. دوره‌هایی که مشخصا قیمت ارز افزایش پیدا می‌کند، مستقیما قیمت مسافرت‌های خارجی برای ایرانیان هم افزایش می‌یابد. در آن دوره‌ها تقاضا برای مسافرت خارجی کمتر می‌شود. این همان سیاست ارزی است که موجب می‌شود تولید داخل و صادرات کاهش و واردات افزایش یابد. سفر خارجی هم استفاده از خدمات خارجی است. نوعی واردات خدمت است. تفاوت نمی‌کند، جنس خارجی خریداری کنیم یا از خدمات خارجی استفاده کنیم. به اسم واردات نیست اما آثارش شبیه همان است. آنجا هم به خارجی‌ها پول می‌دهید تا از خدمات گردشگری استفاده کنید. در واردات هم به خارجی‌ها پول می‌دهید تا از کالاهایشان استفاده کنید.

او با تاکید بر اینکه سیاست تثبیت نرخ ارز یکی از عواملی است که باعث جذاب‌شدن مسافرت‌های خارجی و افزایش نرخ سفرها می‌شود، اضافه می‌کند؛ سیاست تثبیت نرخ ارز بعد از انقلاب برای مدت‌های طولانی به کار گرفته شده است و در دولت روحانی هم با اینکه کمابیش قیمت ارز تغییر کرده اما دنبال می‌شود و همین مسئله موجب شده ارز بیشتری از کشور خارج شود.

رادپور با بیان اینکه این موضوع در مورد کیفیت خدمات گردشگری هم مطرح است، می‌گوید؛ کیفیت سفرهای خارجی به مراتب بهتر از سفرهای داخلی است. این در حالی است که فرد در سفرهای خارجی سطح بالای خدمات را دریافت می‌کند و لذت بیشتری از سفر می‌برد. بنابراین در دوره‌هایی که ارز ارزان است و برای طولانی‌مدت تثبیت شده، مسافرت خارجی برای ایرانیان صرفه بیشتری خواهد داشت. به گفته این کارشناس ارز؛ اگر بخش مهمی از این داستان را طبقه متوسط تشکیل دهد که تصور می‌شد همین‌طور هم باشد، آن موقع این طبقه نسبت به تغییرات قیمت ارز حساس است و نمی‌تواند بی‌تفاوت باشد و همچنان به مسافرت خود ادامه دهد. برای آن بخش از مسافرت‌های خارجی که طرفشان دهک‌های درآمدی متوسط هستند، افزایش قیمت ارز باعث افزایش هزینه‌های سفر می‌شود؛ برای همین هم در این زمان‌ها تقاضا کاهش می‌یابد. اما برای دهک‌های بالاتر که به سفرهای خارجی به عنوان کالای لوکس نگاه می‌کنند، تقاضا خیلی پرکشش نیست. بخش مهمی از مردم کشور ما به ترکیه سفر می‌کنند و معلوم است این بخش از مردم جزء دهک‌های درآمدی متوسط هستند؛ همان‌هایی که می‌توانستند تفریحات را در ایران بگذرانند اما به دلیل کاهش هزینه سفر و کیفیت بیشتر خدمات، مسافرت خارجی را مدنظر قرار داده‌اند. همچنین کشش تقاضای سفرهای تجاری نسبت به تغییرات نرخ ارز کمتر است. کسانی که برای کاسبی سفر می‌کنند به میزان کمتری تحت تأثیر قیمت ارز قرار می‌گیرند تا کسانی که به دلیل مصارف شخصی سفر می‌کنند.

رادپور اضافه می‌کند؛ در هشت سال دولت‌های نهم و دهم حدود ۲۰۰ میلیارد دلار ارز برای خدمات مسافرتی، حواله‌های غیرواردراتی و تبدیل ریال به دلار برای انتقال دارایی‌های خود به خارج از کشور یا خرید ملک از کشور خارج شد؛ ارزی که مابازای کالایی برای کشور نداشت. وقتی فرد خانه خود را می‌فروشد و به خارج می‌رود، ارز را از کشور خارج کرده است. خروج ارز به شکل‌های مختلف است؛ بخشی به اسم صادرات و بخشی به اسم واردات است. بالاخره وقتی فضای سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار آرام است، مردم ترجیح می‌دهند پول را به ریال نگه دارند. بنابراین با این توضیحات می‌توان گفت قسمتی از خروج ارزها به دلیل سیاست ارزی و قسمتی هم به دلیل امنیت اقتصادی است. در اقتصادی که تحت‌تأثیر انواع شوک‌ها و نگرانی‌هاست، به نظر می‌رسد مردم گرایش دارند پول خود را به دلار تبدیل کنند؛ جدا از اینکه سیاست ارزی دولت چه باشد. همچنین برآورد مردم این است که دلار هنوز ارز معتبری است و در زمانی که نگرانی ایجاد می‌شود، نگهداری آن نسبت به ریال ارجح‌تر است. این مسئله تک‌بعدی نیست. به سیاست اقتصادی و خارجی ما هم بستگی دارد. آیا در اقتصاد کشور محیطی فراهم شده که سرمایه‌گذاران و مردم عادی به پول رایج ما سرمایه‌گذاری کنند.

او مهاجرت‌ها را دلیل دیگری می‌داند و توضیح می‌دهد؛ مهاجرت‌هایی که صورت می‌گیرد، عددی را از کشور خارج می‌کند. این گروه بخش مهمی از دارایی‌های خود را نقد و تبدیل به دلار می‌کنند و از کشور خارج می‌شوند. شرایطی در کشور فراهم شده که مهاجرت‌ها را افزایش داده است. این مهاجرت‌ها می‌تواند در بخش مهاجرت آدم‌ها یا مهاجرت پول باشد.

شناسایی ۳ هزار شرکت کاغذی با اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده

معاون مالیات بر ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی کشور با بیان اینکه با اجرای طرح مالیات بر ارزش افزوده، سه‌هزار شرکت کاغذی شناسایی شد، گفت: «دولت سال گذشته از محل اخذ این نوع مالیات ۴۵ هزار میلیارد تومان درآمد داشته که ۳۸ هزار میلیارد تومان آن با اظهارنامه مؤدیان مالیاتی بود». به گزارش ایلنا، محمد مسیحی، معاون مالیات بر ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی، در یک برنامه تلویزیونی اظهار کرد: «اخذ مالیات بر ارزش افزوده، ماشین پول‌سازی کشورها به حساب می‌آید». او در ادامه شفاف‌سازی مالیاتی را از توفیقات مالیات بر ارزش افزوده دانست و گفت: «درهمین‌راستا با اجرای این قانون، سه‌هزار شرکت صوری و کاغذی شناسایی شد؛ به‌عبارتی این شرکت‌ها همان شرکت‌های بودند که از اواخر دهه ۶۰ شکل گرفته و در حال تخریب اقتصاد کشور بودند». این مقام مسئول با بیان اینکه ۹۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده براساس خوداظهاری، تمکین یا توافق با مؤدیان مالیاتی اخذ می‌شود، خاطرنشان کرد: «دولت سال گذشته از محل اخذ این نوع مالیات، ۴۵ هزار میلیارد تومان درآمد داشته که ۳۸ هزار میلیارد تومان آن با اظهارنامه مؤدیان مالیاتی بود». مسیحی با اشاره به تأثیرات قانون مالیات بر ارزش افزوده بر سیستم اقتصادی و مالیاتی کشور گفت: «تا قبل از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده، نرخ مالیات ۵۴ درصد بود که با اجرای این قانون آن را اصلاح کردیم». بنا به گفته معاون مالیات بر ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی کشور، مالیات بر ارزش افزوده هم‌اکنون در ۱۶۰ کشور دنیا در حال اجراست که تجربه‌های گوناگونی از اجرای این طرح در این کشورها به دست آمده است. مسیحی با بیان این نکته که فلسفه اخذ مالیات ناخوشایند است، گفت: «برای مثال در کشوری مثل دانمارک به‌علت اخذ مالیات بر ارزش افزوده کار به اعتراضات خیابانی کشید؛ به واقع باید گفت که اخذ مالیات برای دولت‌ها انتخاب بین بد و بدتر است؛ یعنی اگر گزینه بهتری برای کسب درآمد وجود داشته باشد، دولت‌ها سراغ این راهکار تأمین درآمد نمی‌رفتند».

یادداشت

منابع توسعه‌ای نفت پشت دیوار هدفمندی

بهمن گودرزی*

● مبلغ یارانه‌های نقدی از همان ابتدای پرداخت‌ها تاکنون تغییری نکرده است؛ بنابراین شاید بتوان ادعا کرد که این مبلغ درحال‌حاضر عمدتا هیچ دردی را از نیازمندان درمان نمی‌کند و بیشتر شکل پول توی جیب برای «خرده‌مخارج» دارد. در سال جاری به دلیل تحقق‌نیافتن درآمدهای پیش‌بینی‌شده، دولت برای پرداخت یارانه‌ها متوسل به ابزارهای دیگری شد (مثلا صندوق توسعه ملی) و به هر شکل ممکن یارانه شش‌ماهه ابتدایی سال جاری را پرداخت کرد. به دلیل اتمام منابع تخصیصی از سوی صندوق مذکور و همچنین محدودیت‌های موجود در استفاده از سایر ابزارها، دولت در مهرماه توان پرداخت یارانه را نداشت. این بار دولت به سراغ وزارت نفت رفت و سهم این وزارتخانه را به میزان ۲۰ درصد افزایش داد. این در حالی است که قسمتی از شرکت‌های بخش انرژی (بخش آب) از پرداخت سهم یارانه‌ها معاف شده؛ کمااینکه شرکت فوق در چند سال گذشته قیمت‌های خدمات خود را نیز افزایش داده است. به‌هرحال این بار نیز دیواری کوتاه‌تر از وزارت نفت پیدا نشد. چنین فشار مضاعفی موجب شد که هزینه‌های جاری شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نفت، مصروف پرداخت یارانه شود. شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی و همچنین شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی ایران که وظیفه تأمین و فروش فراورده‌های نفتی را برعهده دارند، در رأس این مجموعه قرار دارند. این به آن معناست که منابع پرداخت این هزینه‌ها از دسترس خارج شد؛ به‌این‌ترتیب تا امروز تعدادی از شرکت‌های بخش پایین‌دستی نفت حتی توان پرداخت حقوق کارکنان رسمی و پیمانکاری خود را ندارند. چنین وضعیتی عملا سایر بخش‌های تأمین و توزیع و فروش انرژی (فراورده‌های نفتی) را نیز درگیر کرد. به آن معنی که اکنون حدود دو ماه است که مطالبات جایگاه‌ها و پمپ‌بنزین‌ها از محل کارمزد فروش فراورده و همچنین شرکت‌ها و پیمانکاران حمل‌ونقل به تعویق افتاده که در نوع خود در تاریخ نظام سوخت‌رسانی کشور بی‌سابقه بوده است. بسیار واضح است که ادامه روند فعلی، چالش بزرگی برای تک‌تک عناصر دخیل در ساختار توزیع سوخت پدید می‌آورد که به‌نوبه خود تبعات اجتماعی و سیاسی و اقتصادی نامطلوبی را (به دلیل پرداخت‌نشدن مطالبات برحق و مسلم آن عناصر) متوجه مسئولان خواهد کرد. این تازه قسمت خوب ماجرا است. به طور کلی قسمتی از منابع دراختیار شرکت‌های پایین‌دستی نفت باید مصروف هزینه‌های سرمایه‌ای شود. آیا تاکنون مطالعه‌ای صورت گرفته که سهم فراورده‌ها را در سبد سوخت و انرژی کشور تعیین کرده باشد؟ حداقل آیا در بخش حمل‌ونقل، انرژی یا سوخت جایگزینی برای بنزین و گازوئیل معرفی شده است؟ در واقع هزینه‌های سرمایه‌ای سنگینی در راستای بهسازی، نوسازی، تعمیرات، نگهداشت و ارتقای ساختار نظام توزیع فراورده (از پالایشگاه‌ها گرفته تا خطوط لوله و انبارها و شبکه توزیع و فروش) باید صورت بگیرد تا فقط بتوان ساختار موجود را حفظ کرد و این به غیر از منابع لازم برای توسعه این بخش است. هرگونه تغییر یا آسیب یا نقصان این سیستم، آثار و عواقب بسیاری برای کشور به دنبال خواهد داشت. این در حالی است که عملا بخش پایین‌دستی وزارت نفت از دسترسی به منابع لازم برای هزینه‌های جاری خود محروم شده است. استمرار این وضعیت و دسترسی‌نداشتن وزارت نفت به منابع مالی و سرمایه‌ای، نتیجه‌ای جز سردرگمی و قرارگرفتن در چرخه روزمرگی و متعاقبا فرسودگی سرمایه‌های ملی ندارد. اکنون سؤال اینجاست چه کسی (یا چه نهادی) و در چه زمانی باید در راستای رفع این مشکل اساسی اقدام کند؟

*کارشناس صنایع پایین‌دستی نفت

مدیران محترم

عمان ژاپن کره‌جنوبی

برگزاری تورهای هدفمند، بازدید از کارخانجات و صنایع
شرکت در نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌ها
برگزاری تورهای علمی، فرهنگی و اقتصادی
ملاقات با مدیران شرکت‌ها
انجام امور مرتبط و تسهیلات جهت عقد قراردادها

از اهداف و توانمندی‌های مجموعه فطرس جهت کمک به کسب و کار شماست.

فطرس
دفتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی

• صدور بلیط‌های داخلی و خارجی • رزرواسیون هتل • میزبانی از مهمانان خارجی شما و اخذ ویزای ایران

FOTROS.TRAVEL
آژانس هواپیمایی فطرس برگزارکننده تورهای تخصصی، نمایشگاهی، صنعتی، پزشکی، اقتصادی و فرهنگی

اخذ ویزای عمان، ژاپن و کره‌جنوبی

حضور مشاوران ما در مجموعه شما، در هر نقطه‌ای از ایران
۸۸۸ ۹۹ ۱۱۱